

Rapport

Analys av utbildningsutbud vid Luleå tekniska universitet mot bakgrund av införandet av omställningsstudiestödet

Innehållsförteckning

1.	BAKGRUND	3
2.	DOKUMENTETS DISPOSITION	3
3.	METOD	3
4.	ANALYSMODELL	4
5.	RESULTAT I DET KORTA PERSPEKTIVET	5
5.1	LTU:S BEFINTLIGA UTBUD	5
5.2	SÖKANDE	7
5.3	OMSTÄLLNINGSGRUPPER/CSN	9
6.	RESULTAT I DET LÅNGA PERSPEKTIVET	9
6.1	UTVECKLING AV LTU:S UTBUD	9
6.2	UTMANINGAR I UTVECKLINGSGRUPPER.....	10
7.	SAMMANFATTNING	12
8.	REFERENSER	12

1. Bakgrund

Analysen och resultaten i detta dokument grundar sig i regeringsbeslutet U2022/02386 (Utbildningsdepartementet 2022-06-16) ställt till Luleå tekniska universitet (LTU) med benämningen Uppdrag att genomlysning utbildningsutbudet för livslångt lärande och omställning, kallat uppdrag(et) i detta dokument. Uppdraget är diariefört under LTU-2711-2022 och innebär att LTU ska rapportera analysen av genomlysningen av LTU:s utbildningsutbud för livslångt lärande och omställning till Universitetskanslersämbetet med kopia till Regeringskansliet, specifikt Utbildningsdepartementet, senast den 30 november 2022.

Syftet med uppdraget är att tillgängliggöra de kurser och utbildningar som riktar sig mot redan yrkesverksamma och att underlätta för yrkesverksamma att studera. Syftet grundar sig i lärosätets övergripande uppgift att dimensionera sina utbildningar efter studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov, att samverka med det omgivande samhället för ömsesidigt utbyte, att verka för att den kunskap och kompetens som finns vid lärosätet kommer samhället till nytta och att erbjuda utbildning för det livslånga lärandet.

Bakgrunden till uppdraget är det omställningsstudiestöd som beslutades av riksdagen den 8 juni 2022 med ikraftträdandet den 30 juni 2022. Omställningsstudiestödet utformades för att ge förbättrade möjligheter av utbildning för redan yrkesverksamma för att stärka deras ställning på arbetsmarknaden, antingen genom uppdatering och förnyelse av kunskaper inom ett yrke eller för omställning till ett nytt yrke. Mot denna bakgrund har regeringen gett statliga universitet och högskolor uppdraget att analysera sitt utbildningsutbud, både avseende innehåll och former för utbildningarnas genomförande, för att kunna möta behov av utbildning och validering som kommer att följa av införandet av det nya omställningsstudiestödet.

2. Dokumentets disposition

Dokumentet beskriver inom följande avsnitt:

- Hur LTU har arbetat för att uppfylla uppdraget inom avsnittet Metod
- Hur omställningsstudiestödets struktur har använts som stöd i analysen inom avsnittet Analysmodell
- Resultaten inom ramen för uppdraget inom två avsnitt i det korta och långa perspektivet som innehåller förslag på fortsatt arbete och utmaningar
- Två avslutande avsnitt för Sammanfattning och Referenser

3. Metod

Huvudansvaret för uppdragets genomförande ligger på enheten för Utbildnings- och forskningsplanering som på LTU ansvarar för det ordinarie utbildningsutbudet i form av program och fristående kurser. Arbetet stöts av enheten Samverkan och studentrekrytering som ansvarar för bland annat uppdragsutbildning, öppna nätbaserade kurser och modularisering, tre områden som på LTU sammanfattas under paraplyet livslångt lärande. Involverade handläggare från båda enheter ansvarade för analys av

omställningsstudiestödets struktur, dess potentiella påverkan på det ordinarie utbildningsutbudet och det livslånga lärandet samt för involvering av annan kompetens inom LTU i uppdraget till exempel från institutioner, nämnder eller verksamhetsstödet. Uppdraget kräver även omvärldsanalyser till exempel genom webbresearch eller dialog med övriga lärosäten för lärdomar av varandra i arbetet. I följande forum deltog olika handläggare:

- SUHF:s digitala erfarenhetsutbyte den 6 oktober 2022
- UHR:S webinarium Omställningsstödet och studieformer på distans den 27 oktober 2022
- SUHF:s digitala erfarenhetsutbyte den 7 november 2022

Uppdraget specificerar även dialog med organisationer med kunskap om arbetsmarknaden samt med Universitetskanslersämbetet avseende prognostiserat behov med anledning av det nya omställningsstudiestödet. En dialogprocess har inletts med Trygghetsrådet och ytterligare organisationer är kontaktade för fortsatt dialog.

Preliminära resultat och fortsatt arbete har internt vid LTU presenterats och diskuterats i olika forum. De två mest relevanta är:

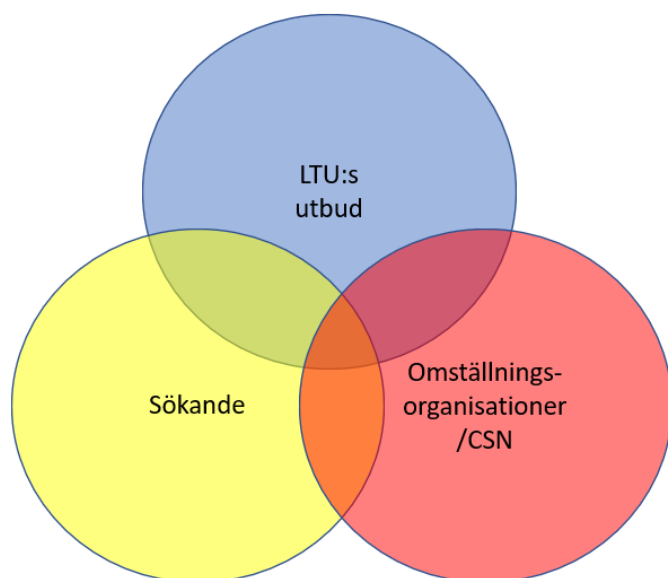
- Rektors strategiska råd med deltagare som rektor, prorektor, dekan, prodekan, universitetsdirektör, prefekter, studentrepresentanter och huvudansvariga utbildningsledare den 27 oktober 2022
- Mötet med huvudansvariga utbildningsledare från LTU:s fem institutioner, studentrepresentanter och representanter från verksamhetsstödet den 10 november 2022

4. Analysmodell

Omställningsstudiestödets utformning har inom ramen för uppdraget använts som stöd för att skapa struktur i analysen och för fortsatt arbete. Tre olika aktörer har identifierats som bildar en analysmodell enligt figur 1. Aktör 1 är LTU med sitt utbud. Aktör 2 är sökande av omställningsstudiestödet. I överlappningen av LTU:s utbud och sökande finns delar av LTU:s utbud som sökande har sökt eller potentiellt kan söka inom ramen för omställningsstudiestödet. Aktör 3 är omställningsorganisationer och CSN.

Omställningsorganisationer förväntas genom yttrande styrka den sökandes ansökan om omställningsstudiestöd i vidare bemärkelse än bara från en arbetsgivare och/eller med kopplingar till regionala behov som sedan prövas av CSN. Logiken bakom analysmodellen är att skapa en förståelse för omställningsstudiestödets struktur och vilka delar som behöver överlappas för att 1) sökande söker innehåll från LTU:s utbud som 2)

omställningsorganisationer vill styrka så att 3) CSN kan godkänna ansökan. Syftet med analysmodellen är att kunna identifiera relevant innehåll ur LTU:s befintliga utbud inom ramen för omställningsstudiestödet i det korta perspektivet och utvecklingspotential av LTU:s utbud i det långa perspektivet, detta för att bättre möta sökandes behov och förbättra stöd i deras sökprocesser av omställningsstudiestödet. Resultaten har därför delats in i ett kort och långt perspektiv.

Figur 1. Uppdragets analysmodell

5. Resultat i det korta perspektivet

5.1 LTU:s befintliga utbud

LTU:s utbildningsutbud består av program, fristående kurser, uppdragsutbildningar, öppna nätbaserade kurser (exempelvis MOOC) och föredrag till allmänheten relaterat till forskning, utbildning eller konstnärlig utvecklingsverksamhet. 78 procent av antalet helårsstudenter återfinns inom program som leder till yrkesexamina samt generella och konstnärliga examina på såväl grundnivå som avancerad nivå, vilket bidrar till att säkerställa kompetensbehovet i såväl regionen som övriga landet generellt. Männkligheten står mitt i stora globala utmaningar grundade i bland annat överutnyttjandet av jordens ändliga resurser, pågående klimatförändringar och risk för acceleration av dessa utmaningar framöver. Utmaningarna återspeglar sig i ett behov av en hållbar utveckling framöver som kommer behöva kompetenser inom flera områden. Här bidrar LTU:s nuvarande utbud specifikt och betydande inom teknikområdet för att möjliggöra den gröna omställningen rent tekniskt, men även inom samhällsvetenskapen för att få en förändring på systemnivå samt inom grundläggande samhällsfunktioner som sjukvård, utbildningssystem och kultursektor. En annan typ av samhällsutmaningar som ökar i betydelse härstammar från strömningar som hotar vårt demokratiska samhälle trots att forskningen så här långt visar att den demokratiska styrmodellen leder till tydliga samhällsliga fördelar för ett land, dess invånare och för samarbete mellan olika aktörer på olika nivåer. Samhällsvetenskapliga och humanistiska utbildningarna, exempelvis inom litteraturvetenskapen, spelar en stor roll för att förse studenter med färdigheter som kritiskt och kreativt tänkande, argumentation samt etik. Dessa färdigheter bildar basen till andra vetenskapliga ämnen.

Frågan hur LTU:s befintliga utbud av utbildningar innehållsmässigt möter behovet som det nya omställningsstudiestödet kan ge upphov till, specificeras här närmast med en övergripande genomgång av programutbudet kompletterade med exempel på fristående kurser då dessa kompletterar programutbudet. LTU:s övriga utbud av fristående kurser, uppdragsutbildningar, öppna nätbaserade kurser och föredrag för allmänheten relaterat till forskning, utbildning eller konstnärlig utvecklingsverksamhet kan komplettera programutbudet men ligger oftast inom närliggande områden. Tvärvetenskapliga utformningar sker på både program- och kursnivå där exempelvis tekniska, samhällsvetenskapliga och konstnärliga inslag kombineras varav en kategorisering i ett område kan vara en ändamålsenlig förenkling. Detta förklaras och diskuteras senare i texten.

Som ett tekniskt universitet har LTU ett innehållsmässigt brett utbud av tekniska programutbildningar inom bland annat elektronik, samhällsbyggande, data/IT, industriell ekonomi, teknisk design samt maskin-, process-, naturresurs-, kemi-, gruv-, energi-, material- och rymdteknik. Totalt handlar det om 18 civilingenjörsprogram, 16 program på grundnivå som kandidat och högskoleingenjör och 14 program på avancerad nivå som master- och magisterprogram.

Våra utbildningar inom samhällsvetenskap, humaniora, utbildningsvetenskap, konst och hälsa är lika väsentliga som de tekniska utbildningarna för att Sverige ska klara den samhällsomvandling vi står inför. Inom samhällsvetenskapen finns totalt 15 program inom ekonomi, sociologi, psykologi, statsvetenskap, systemvetenskap, rättsvetenskap samt för fastighetsmäklare, på grundnivå i alla och avancerad nivå inom några områden. Inom utbildningsvetenskapen erbjuder LTU lärarutbildningar för både för-, grund- och gymnasieskola samt program för specialpedagoger, kompletterande pedagogisk utbildning och en magister i utbildningsvetenskap på avancerad nivå. Inom konstområdet ges program inom musik, grafisk design och för skådespelare. Inom hälsovetenskapen erbjuds program på grundnivå för sjuksköterska, röntgensjuksköterska, hälsovägledning, arbetsterapi och fysioterapi. På avancerad nivå erbjuds utbildningar för specialistsjuksköterska med inriktningar för distriktssköterska, psykiatrisk vård, vård av äldre, ambulans-, anestesi-, intensiv- och operationssjukvård samt magister för arbetsterapi och fysioterapi. Inom det humaniora fältet bedriver LTU för närvarande inga program, men ett urval av fristående kurser inom bland annat historia, litteratur och vetenskapsteori. Fristående kurser som kompletterar ovan programutbud erbjuds inom språk, dans, media, matematik och naturvetenskap.

Som ett led i universitetets regelbundna arbete att anpassa utbildningar till arbetsmarknadens behov, exempelvis för att en hållbar utveckling kan planeras och genomföras inom både industri och offentlig sektor, har universitetet nyligen lanserat program som Naturresursförvaltning, Hållbar mineralutvinning, Vattensystem och miljö, Hållbar produktion och Klimatfysik, teknik och samhälle. Ett ytterligare exempel är framtagning av en master i Elektrifiering som har direkt koppling till samhällets behov av energiomställning till förnybar elproduktion, effektiv energiförsörjning och aktuella satsningar i regionen på batteriproduktion.

Utöver utbildningarnas innehåll spelar även utbildningsutbudets former in. Majoriteten av LTU:s program bedrivs idag på campus med studietakter på 100%. Baserad på modern

pedagogik och med nyttjande av distansöverbryggande teknik, finns redan idag ett utbud av drygt 30 program eller inriktningar som distansutbildning antingen som ortsoberoende eller som hybrid. Ortsberoende utbildning innebär att all undervisning och examination genomförs utan obligatoriska moment på campusorter. Inom den kategorin finns idag elva program eller inriktningar inom samhällsvetenskap, systemvetenskap, datateknik, teknikområde och hälsovetenskap. Tre av dessa inom det hälsovetenskapliga området har en studietakt på 50%, är alltså delvis anpassade för studier bredvid arbete. Hybrid utbildning innebär att nätbaserade utbildningsmoment kombineras med moment på campus. Omfattningen av obligatoriska campusmoment brukar ligga mellan två och 20 dagar per termin som möjliggör att stora delar av studierna genomförs på distans medan campusrelevanta moment som laboratorier sker på campus. Inom den hybrida kategorin finns idag drygt 20 program eller inriktningar inom områden teknik, hälso- och utbildningsvetenskap. Tre av dessa har en studietakt på 50%. Både ortsoberoende och hybrid utbildning bidrar till att säkerställa kompetensbehovet i såväl regionen som övriga landet genom att tillgängliggöra utbildningar även för de som bor långt bort från ett universitet och inte ha möjlighet att flytta. Detta innebär att universitetet är väl förberett att ta en stor roll på nationell nivå i utvecklandet av framtidens utbildningar när det gäller studieort.

LTU:s programutbud är idag inriktat på studier på heltid med undantag för exemplen i förra stycke. För fristående kurser finns möjligheter att studera deltid. Den övervägande andelen av fristående kurser ges idag på 7,5 högskolepoäng eller multipler, ges oftast över en eller två terminer vilket resulterar i studietakter på 50% eller 25 % vid studier av en kurs. Mindre antal högskolepoäng än 7,5 är tillåtna på LTU, men är ovanliga idag. LTU är idag ett elitidrottsvänligt lärosäte vilket innebär att elitsatsande idrottare och ledare kan få en studiegång individuellt anpassade till dubbla karriärer under studietiden. Detta kan ge studietakter ner till 25% även på programutbudet. För uppdragsutbildningar och öppna nätbaserade kurser är studietakter anpassningsbara och därmed förberedda för studier på deltid i olika grader av studietakter.

5.2 Sökande

Den 1 oktober 2022 öppnade CSN ansökan för omställningsstudiestödets första studieperiod som avser studier under första halvan av 2023. På SUHF:s digitala erfarenhetsutbyte den 7 november 2022 rapporterades att antalet ansökningar överträffar både förväntningarna och budget, men att ansökningar inte analyserats i detalj än. Vilka som söker omställningsstudiestödet, för vilka typer av studier och på vilka områden är inom detta uppdrag därmed spekulativt. Omställningsstudiestödets utformning ger dock indikationer på vissa av dessa frågeställningar.

Omställningsstudiestödet är ett studiestöd för vuxna mitt i arbetslivet som ska stärka individers ställning på arbetsmarknaden, bortom arbetsgivarens ansvar, genom uppdatering och fördjupning av kunskaper inom sitt yrke eller för omställning till ett nytt yrke. Arbetsmarknadens behov av kompetens och studiernas bidrag för den sökande ska motiveras i ansökan. Den sökande är mellan 27 och 62 år med minst 8 år arbetslivserfarenhet. Under 40 år får inte utbildningen vara längre än 80 veckor på heltid

eller motsvarande på deltid. Omställningsstudiestödet kan tas ut i omfattningar om 20, 40, 50, 60, 75 och 100 %. Studietakter får dock vara högre, så den sökande kan exempelvis ta ut 40% stöd, men läser på 75% och får då medlen att räcka längre. Omställningsstudiestöd ges i maximalt 44 veckor på heltid, eller motsvarande på deltid och kan sedan övergå till studiemedel. Utbildningens längd ska motsvara minst en vecka heltidsstudier eller motsvarande på deltid och omfattas av en kursplan eller motsvarande.

Omställningsstudiestödet är inkomstbaserad och består dels av ett bidrag på upp till 80 procent av lönen till ett maxbelopp på 21 298 kr, dels av ett lån på 12 514 kr (siffror för 2022) och det finns krav på studieresultat på samma sätt som för studiemedel.

Utifrån omställningsstudiestödets utformning dras följande slutsatser för potentiella sökande av LTU:s befintliga utbud:

- Sökande mellan 40 och 62 år kan söka alla program.
- För sökande mellan 27 och 39 år faller alla utbildningar med längre studietid än 2 år bort, dvs samtliga program för civilingenjör och -ekonom, högskoleingenjörer, kandidat och program på grundnivå inom hälsa och för lärarutbildningar. Det kvarvarande utbudet består av 2-åriga program på grundnivå exempelvis Bygg och anläggning, Samhällsbyggnad och Datornätverk och hela utbudet på avancerad nivå som master, magister och specialistsjuksköterskor. De 2-åriga programmen på grundnivå är relevanta för sökande som vill ställa om till ett nytt yrke.
- Programutbudet på avancerad nivå kan anses vara intressant för sökande oavsett ålder som vill fördjupa kunskaper inom sitt yrke framför allt om de har en grundexamen sedan tidigare. Utan relevant grundexamen kan förkunskapskraven bli avgörande hinder.
- För sökande som vill ställa om till ett nytt yrke erbjuder LTU programmet Kompletterande pedagogisk utbildning som riktar sig till sökande som redan har akademiska studier, exempelvis fristående kurser eller examen från program med relevant innehåll, och vill komplettera detta med en pedagogisk utbildning som ger en lärarexamen.
- Alla sökande kan söka bland utbudet för fristående kurser.
- LTU:s uppdragsutbildningar till företag och offentlig sektor är ej direkt sökbara för sökande, men omställningsorganisationer kan köpa uppdragsutbildningar hos lärosäten som sedan kan sökas inom ramen för omställningsstudiestödet.
- Öppna nätbaserade kurser från LTU:s utbud kommer ej vara sökbara inom omställningsstudiestödet då deras omfattning idag ej når kravet på en hel vecka heltidsstudier eller motsvarande på deltid. LTU:s nuvarande plattform för MOOC har styrt kursernas omfattning, det pågår ett arbete med en ny plattform där framtida kurser kan designas för att uppnå minimikrav för omställningsstudiestödet.
- Omställningsstudiestödet siktar mot en målgrupp som är etablerad i arbetslivet och då troligen också mer etablerad i ett komplext livspussel till exempel med familj och barn och mindre benägna att flytta till ett campus för studier än sökande direkt från gymnasiet. Pendling till campus, behov av distansstudier och behov av att kunna

kombinera arbete med studier genom deltidstudier kommer vara viktiga för delar av målgruppen.

5.3 Omställningsorganisationer/CSN

En av de största osäkerheterna inom uppdraget råder kring frågan huruvida omställningsorganisationer och CSN styrker och bedömer arbetsmarknadens behov på både nationell och regional nivå i större perspektiv än för enskilda arbetsgivare. För Luleå, Norrbotten och Norrland är denna frågeställning extra intressant då många yrken i regionen kan betraktas som bristyrken mot bakgrund av pågående och planerade satsningar inom den gröna omställningen.

CSN, som fördelar budgeterade medel, behöver dessutom prioritera mellan olika utbildningsformer som yrkeshögskola och universitet. Utifrån informationen på SUHF:s digitala erfarenhetsutbyte den 7 november 2022 att antalet ansökningar under första sökomgången överträffar både förväntningarna och budget, förstärks behovet av prioriteringar ytterligare.

För fristående kurser är det osäkert vilken omfattning och nivå som krävs för att argumentera för att kurser eller kurspaket leder till en tillräcklig fördjupad kompetens eller en kompetensväxling, förkunskapskrav skapar ytterligare komplexitet.

LTU har satsat på utveckling av uppdragsutbildningar de senaste åren. Intäkterna nådde drygt 19 MSEK under 2021 och det finns konkreta tillväxtplaner.

Omställningsorganisationernas möjligheter att köpa uppdragsutbildningar från lärosäten som sedan erbjuds till flera sökande är ett intressant scenario för LTU att skapa ett tydligt erbjudande inom ramen för omställningsstudiestödet för delarna inom utbudet som är relevanta för sökande och omställningsorganisationerna.

6. Resultat i det långa perspektivet

Till skillnad från det korta perspektivet i förra avsnittet som fokuserar på det befintliga utbudet syftar det långa perspektivet till att LTU kan förbättra sitt utbud anpassat till omställningsstudiestödets utformning. Utifrån analysmodellen handlar det perspektivet om att utöka överlappningen mellan LTU:s kommande utbud, framtida sökande samt bedömningar från omställningsorganisationer och CSN.

6.1 Utveckling av LTU:s utbud

Omställningsstudiestödet införs stegvis och planeras vara fullt utbyggt 2026. Detta ger LTU möjligheter att anpassa innehåll, former, utbildningslängder och studietakter i utbildningsutbudet. Följande förslag har diskuterats som kan förbättra LTU:s utbud för målgruppen:

- Tillgängliggörandet av kursutbud i den senare delen av längre program som fristående kurser och utökning av utbudet med korta kurser på avancerad nivå till exempel i form av öppna nätbaserade kurser som dock behöver öka i innehållets omfattning.

- Skapandet av kortare programutbildningar eller utformning av sammanhängande kurspaket som ett konkret erbjudande baserat på relevant progression för bristyrken. Som ett led i detta arbete har ett projekt kring modularisering påbörjats utifrån idén att skapa moduler ur befintliga kurser som sedan kan kombineras i olika paket exempelvis för det livslånga lärandet. Dessutom har fakultetsnämnderna i uppdrag, inom ramen för sina strategiska åtgärder, att ta fram riktlinjer för utbud av fristående kurser som bland annat säkerställer ett livslångt lärande.
- Anpassning av utbildningarna för såväl de enskilda studerandes som till arbetsmarknadens behov inom både privat och offentlig sektor till exempel genom att underlätta för yrkesverksamma att studera och arbeta parallellt på deltid och/eller på distans.
- Fortsättning av satsningen på uppdragsutbildning som inkluderar samarbete med omställningsorganisationer till exempel vid behovsanalyser och konkreta uppdragsutbildningar.
- Marknadsföring och paketering av relevant utbud för omställningsstudiestödet som program, fristående kurser och uppdragsutbildningar samt insatser inom studentrekrytering och stöd i ansökningar. Detta arbete ska baseras på samtal med LTU:s strategiska samverkanspartners för att på så sätt skapa bättre genomslag till exempel genom gemensamma kampanjer anpassade till regionala behov på arbetsmarknaden.

6.2 Utmaningar i utvecklingsarbete

En av utmaningarna kring utvecklingsarbete av LTU:s utbud är att finansiering ska ske genom befintliga anslag. Kopplade frågeställningar är huruvida det i framtiden behövs prioriteringar inom fördelningen av takbelopp och förändringar för den interna resursfördelningsmodellen. Resursfrågan på lärarsidan kan bli en flaskhals, framför allt om synergier mellan satsningar för omställningsstudiestödet med andra strategiska satsningar vid universitetet blir svaga. Satsningar på uppdragsutbildningar ligger utanför befintliga anslag, men kommer i slutändan beröra samma grupp av lärare och stödresurser. Resursfrågan ställs på sin spets i frågan hur många studenter som kan attraheras till LTU och hur många prestationer som genomförs inom ramen för omställningsstudiestödet. Universitetets uppdrag att använda medel på effektivaste sätt kan därmed begränsa utvecklingsarbete gentemot omställningsstudiestödet om andra satsningar bedöms effektivare. Vid interna diskussioner kring omställningsstudiestödets potential framkom exempelvis att erbjudandet från konkurrenter inom utbildningssektorn som yrkeshögskolor bedöms bättre anpassade till omställningsstudiestödets utformning i deras yrkesexamina exempelvis angående utbildningarnas studielängd. Huruvida LTU ska vidga erbjudandet i kampen om den marknaden, som kräver utvecklingskostnader, eller fokusera på sina styrkeområden är ett viktigt strategiskt beslut. Ett steg att ta sig an dessa utmaningar är att skapa mer fakta kring kommande behov både för antal potentiella studenter och utbildningarnas innehåll. Att följa analyser av pågående och kommande sökningar till

det nya omställningsstudiestödet samt besluten och prioriteringar från CSN kommer vara viktiga delar i det arbetet. Även Universitetskanslersämbetet arbete avseende prognostisering av behov och vilka inriktningar som drivs av omställningsorganisationer ger viktiga insikter för utvecklingsarbete. En viktig fråga i det sammanhanget är även hur regeringen som tillträdde efter ikraftträdandet av omställningsstudiestödet ställer sig till behov av ändringar både för utformning och dess budget framöver.

Ytterligare utmaningar omkring omställningsstudiestödet finns kopplade till dess målgrupp. En äldre målgrupp som är etablerad på arbetsmarknaden är studieovana, oavsett tidigare utbildningsnivå, jämfört med studenter som söker direkt från gymnasier. Detta kan påverka genomströmningen och kvarvarandegrad i utbildningar negativt. Likaså att äldre studenter i regel har ett mer komplext livspussel där kraven från CSN för att få fortsatta medel kan bli en tröskel när prestationskravet för fortsatta medel erhålls. Långa handläggningstider från CSN i tider av högt söktryck kan försvåra för sökande att planera och kunna påbörja sina utbildningar. Det kan driva upp administrativa kostnader för universitet om antalet sökande ökar som sedan inte starta utbildningen i väntan på besked från CSN. Det scenariot förvärras med minskad produktion om dessa sökande i första hand har konkurrerat ut unga sökande som söker en utbildning för att komma in till arbetsmarknaden. Ytterligare medel till utbildningsanordnare minskar risken att unga personer som söker in för sin första examen konkurreras ut av det livslånga lärandet. Positiva effekter vore sökande som har en påbörjat utbildning sedan tidigare och tillåts slutföra den inom ramen för omställningsstudiestödet. Att blanda yrkeserfarna med unga studenter som oftast har mindre yrkeserfarenhet kan öka utbildningens kvalité om lärare kan nyttja erfarenheterna i undervisningen.

Omställningsstudiestödet kan ha effekter på volymen för uppdragsutbildning. Volymen kan minska om företag uppmanar individer att utbilda sig inom lärosätens utbud i stället för att ta fram egna uppdragsutbildningar. Volymen kan öka om omställningsorganisationer tar en aktiv roll och skapa riktade uppdragsutbildningar.

Nuvarande arbetssätt, exempelvis för rekryteringsstrategier och -kanaler, kan behöva anpassas till både omställningsstudiestödet och dess målgrupp. En gemensam ingång för sökande att hitta bland högskolesektorns utbud kan vara en viktig del i detta. Påbörjade nationella projekt inom det livslånga lärandet behöver fortsatt stöd för att skapa en gemensam ändamålsenlig plattform.

Behov av deltid och distans bedöms viktiga för målgruppen. Distansutbildning genomförs idag på LTU och covid-pandemin har ökat utvecklingstakten. Inom några distansutbildningar finns utmaningar kring examination, men arbetet kring uppdatering av riktlinjer för genomförandet framöver sker redan inom ordinarie processer. Program på LTU som troligen matchar omställningsstudiestödet bra är Kompletterande pedagogisk utbildning och specialistsjuksköterskeutbildningar med olika inriktningar. Båda genomförs på distans, vissa campusförlagda moment i begränsade omfattning förekommer, ett upplägg som kan vara intressant även för andra utbildningar så att de matchar målgruppens behov av distansstudier. Inom båda programmen finns dock utmaningar kopplade till studier på deltid då verksamhetsförlagda utbildningsmoment förekommer i många program inom hälso- och utbildningsvetenskapen. Dessa genomförs hos kommuner och regionen som möjligen inte är intresserade av att ha praktikanter på deltid över en längre period, då det i

praktiken binder upp mer resurser och blir ett större åtagande. Att minska studietakten för delar av utbudet är ett stort strategiskt steg för LTU oavsett om det handlar om fristående kurser eller hela program. Att ha system med olika studietakter för samma kurs är än mer resurskrävande. Liknande utmaningar finns för utbildningar på kvällstid då det oftast är samma lärarresurser som förväntas ger kursmoment både kvälls- och dagtid.

7. Sammanfattning

Delar av LTU:s befintliga utbud täcker redan idag behov som det införda omställningsstudiestödet ger upphov till, specifikt inom tekniska områden, samhälls-, hälso- och utbildningsvetenskap samt inom humaniora och konstnärliga områden. Även kring utbildningarnas utformning där målgruppen för omställningsstudiestödet troligen har behov som distansutbildning, har LTU de senaste åren utvecklat tekniker och stöd för utbildningarnas utveckling och genomföring.

Idag täcks inte alla potentiella behov ifrån omställningsstudiestödet av LTU:s befintliga utbud. Innehållsmässigt har LTU inte ett heltäckande erbjudande för alla tänkbara behov från sökande, men LTU ser löpande över utbudet för att möta efterfrågan exempelvis ifrån den pågående gröna omställningen som syns i flera nyligen framtagna program. En fortsatt utveckling av LTU:s utbud gentemot omställningsstudiestödet både innehållsmässigt och i frågor kring utbildningarnas genomförande som rör exempelvis studietakt och -tider kräver strategiskt arbete, uppföljning av pågående och framtida sökombgångar och ett fortsatt samarbete med företag, bransch- och omställningsorganisationer samt andra lärosäten.

8. Referenser

Bakgrundsbeskrivningen refererar till regeringsbeslutet U2022/02386 från Utbildningsdepartementet daterat 16 juni 2022.

Informationen om Omställningsstudiestöd är hämtade från Lag (2022:856) om omställningsstudiestöd, Förordning (2022:857) om omställningsstudiestöd och CSN:s hemsida <https://www.csn.se/bidrag-och-lan/studiestod/omstallningsstudiestod.html> (7 november 2022).

Information angående LTU:s utbud finns på www.ltu.se under fliken utbildning (7 november 2022).